

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 157/ 12
Београд

дел.бр. 27914 датум: 22.01.2013. г.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС Темерин

Београд, новембар 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Темерин <i>/ у саставу Полицијске управе Нови Сад</i>
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Покрајинским омбудсманом АП Војводине и удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	8. новембар 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Стеван Арамбашић, заменик Покрајинског Омбудсмана, АП Војводине чланови тима: Јелана Самарџић, саветница Заштитника грађана Никола Јевтић, саветник Заштитника грађана Андријана Човић, саветница Покрајинског омбудсмана АП Војводине Оршоља Дели Видач, саветница Покрајинског омбудсмана АП Војводине Жарко Марковић, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Лајошом Мишколцијем, командиром полицијске станице, и Милорадом Шикманом, командиром полицијске испоставе Темерин, Полицијске управе Нови Сад, којом приликом је указано је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Темерин. Прегледане су и фотографисане просторије за полицијско задржавање и извршен обилазак просторија за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободе у Полицијској станици Темерин, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одређено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију у предметима који се односе на лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Темерин окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Темерин остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили увид у тражену документацију, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	ТЕМЕРИН <i>у саставу Полицијске управе Нови Сад</i>
Адреса ПС	Новосадска бр. 403
Тел. ПС	021/843 – 183, 843 - 711
Командир ПС	Лајош Мишколци
Испоставе и одсеци у ПС (који примењују полицијска овлашћења)	Полицијска испостава Сектор Саобраћајне полицијске испоставе
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоје две просторије за полицијско задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима и по Закону о полицији. Лица којима је задржавање одређено по Законик у кривичном поступку у трајању до 48 сати смештају се у притворској јединици Окружног затвора у Новом Саду.

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	/
	Због прекршаја	57
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		12
Исхрана лица у време задржавања	Преко ресторана ПУ Нови Сад	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		/
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	5
	Службена палица	/
	Средства за везивање	2
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	3
	Број основаних притужби	3
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	4
	Изречених мера за тешке повреде	4
	Изречених мера за лаке повреде	/
	Поступци у току - неокончани	/

ПОСТУПАЊЕ У ВРШЕЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе потписује. Обавештења се лицима лишеним слободе дају на српском језику, а у полицијској станици има полицајаца који се са њима могу споразумети и на мађарском језику. Ради комуникације са особама које не разумеју ни српски ни мађарски језик, или су оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи из Новог Сада. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари сачињава се потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање и примерак потврде му се одмах уручује.

Обавештавање блиских лица, по захтеву лица лишених слободе, обавља се одмах по лишењу слободе, а о обавештавању се увек сачињава службена белешка.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује са списка Адвокатске коморе Војводине.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси и уручује најкасније у року од шест сата по лишавању слободе, а рок задржавања почиње да тече од момента довођења у просторије полиције (у случају када се примењује Законик о кривичном поступку, Закону о безбедности саобраћаја на путевима и Закон о полицији – јавни ред и мир). Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер он није предвиђен.

Лекарски прегледи се обављају у седишту полицијске станице увек када се лице лишено слободе задржава у полицијској станици, уколико лице има видљивих повреда или је у тешком алкохолисаном стању и увек након примене мера принуде. По обављеном прегледу, примерак лекарског налаза и мишљења остаје у предмету лица које је задржано. Према наводима полицијских службеника, не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа.

Према наводима полицијских службеника, извештај о употреби средстава принуде се сачињава у сваком случају када се примене средства принуде и то у року од 24 сата.

Полицијски службеници су навели и да се лица лишена слободе у протеклих годину дана нису притуживала на рад службених лица.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ

У просторије за полицијско задржавање у ПС Темерин се смештају лица којима је задржавање одређено наредбом по ЗОБС и решењем по ЗЈРМ, у трајању до 12 сати. Током обиласка просторија није затечено ниједно задржано лице.

Објект у коме је седиште ПС Темерин чине приземна зграда у којој се налазе управне просторије полиције и зграда у дворишту полиције у којој се налазе две просторије за полицијско задржавање. Првобитно је то била једна просторија, али је затим подељена решеткама на два дела и направљене су две мање просторије. Објект је из периода 1970 – 1980. године, и у добром је стању.

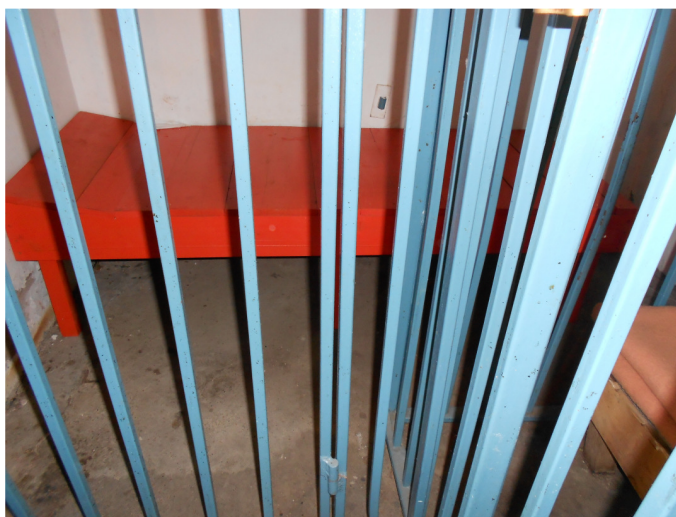
Простор за шетњу на свежем ваздуху не постоји.

Укупна површина обе просторије је око 6 квадратних метара, висине око 2,5 метра.

У првом делу просторије се налази један лежај, кога чини дрвена клупа са дрвеним даскама, димензија око 2,2 x 1,2 метара. Постоје два ћебета која делују прљаво, душека нема, а ни постељине.

У другом делу просторије се такође налази један лежај, чини га дрвена клупа са дрвеним даскама, димензија око 2,2 x 1,2 метара. Ћебе не постоји као ни душек и постељина.

Прозор се налази у заједничком ходнику просторија за задржавање, димензија је око 0,5 x 0,5 метара, прекривен металним решеткама. Доток природне светлости је добар, постоји могућност отварања прозора, а непријатан мирис се не осећа.

Обе дела просторија не изгледају уредно и одржавано. Влаге нема. Зидови су неокречени. Под у обе просторије је бетонски. Хигијена је лоша.

Вештачко осветљење постоји и чини га једна сијалица постављена изнад улазних врата у заједнички ходник просторија, а јачина светла је задовољавајућа. Оба дела просторије су покривене озвученим видео надзором. Надзор се прати преко монитора који се налази у просторијама дежурног полицијског службеника. У тренутку посете Националног механизма за превенцију тортуре монитор није радио јер се кућиште запалило па се наводи полицијских службеника нису могли проверити.

У просторијама не постоји мокри чвор, а wc се налази изван објекта у коме су просторије за задржавање и који задржана лица деле са запосленима. Чини га wc шоља и писоар у добром стању. Топле воде нема. Вода не цури. Хигијена је добра.

У просторијама за задржавање не постоји славина за текућу воду за пиће, па воду за пиће задржаним лицима по захтеву доноси дежурни полицијски службеник, у отвореним посудама (пластичним флашама или чашама).

У ПС Темерин задржаним лицима се не обезбеђује оброк до 12 сати.

У просторијама за задржавање ПС Темерин не постоји грејно тело, а један радијатор налази се са десне стране од улаза у заједнички ходник просторија.

У просторијама за задржавање ПС Темерин не постоји електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица дежурне полицијске службенике позивају махањем пред камером за видео надзор или виком.

У ПС Темерин се не води посебна евиденција о обилазцима задржаних лица од стране полицијских службеника. Полицијски службеници су навели да се задржана лица обилазе на сваких 30 минута.

Противпожарни излаз и апарати не постоје. Упутство за поступање у случају пожара и евакуациони план такође не постоји.

Кутија са прибором за прву помоћ постоји у полицијској станици, а поједини полицијски службеници су навели да су прошли обуку за пружање исте.

УТВРЂЕНО

Просторије за полицијско задржавање у ПС Темерин не испуњавају важеће стандарде.

ОСНОВ

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.⁴ Размак између зидова просторије мора бити најмање 2 метра, висина од пода до плафона најмање 2,5 метра, а уколико су мањих димензија могу се користити само ако боравак у њима не траје дуже од неколико сати.⁵ Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са алармом/дугметом за позивање страже, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.⁶ У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.⁷ У просторијама за полицијско задржавање потребно је поставити обавештење да је просторија под видео надзором.⁸

ПРЕПОРУКА

У згради ПС Темерин неће се спроводити полицијско задржавање док се не обезбеде просторије за полицијско задржавање које испуњавају важеће стандарде.

⁴ CPT, Report to Serbia (2007), параграф. 36.

⁵ CPT, Second General Report (1991), параграф. 43.

⁶ Заштитник грађана, Препорука 12 – 2619/ 10; у том смислу и CPT, Serbia (2007), параграф.36.

⁷ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

⁸ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПС Њуприја од 12. марта 2012. године.

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију о задржавању, и то у предмете који се тичу задржавања Д.К. и С.Р. У оба случаја решење о задржавању је донето у року од три сата после лишавања слободе. У документацији о задржавању је наведено да су поучени о правима, да је сачињена потврда о одузетим стварима, да им је омогућено да о лишењу слободе обавесте породицу или блиску особу и, опште узев, у документацији се не могу видети било какве информације које би указивале на то да је према задржаним особама поступано незаконито.

Кад су у питању евиденције о употреби средстава принуде, нису примећене неправилности и незаконитости.

Извештај сачинили:
Јелена Самарџић
Жарко Марковић

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић